

Noty biograficzne omawianych pisarzy

Aleksowycz Kławdija - urodziła się 20. listopada 1830 r. we wsi Krasna w powiecie krośnieńskim w rodzinie greckokatolickiego duchownego. Wcześniej osierocona wychowywała się u swego wuja, biskupa Tomy Polańskiego w Przemyślu. Ukończyła kurs pedagogiczny u sióstr Benedyktyn. Była aktywną członkinią żeńskiego stowarzyszenia społecznikowsko-charytatywnego, tzw. „Сестричства” w Przemyślu. Wydała pierwszy w Galicji ruski almanach dla kobiet *Перемышлянка* (Przemyśl 1862). W 1877 r. założyła we Lwowie towarzystwo „Общество Русских Дамъ” i pensjont dla ruskich dziewcząt. Była honorową członkinią Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego i Towarzystwa Literackiego „Муза”.

Działalność literacka Kławdii Aleksowycz ściśle korespondowała z jej zaangażowaniem społeczno-oświatowym. Pisała dydaktyczne sztuki sceniczne dla użytku sceny amatorskiej czytelnicy Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego *Запоморочена* (Lwów 1901), *Берко* (Kołomyja 1908). Pisała i wydawała w niewielkich książeczkach pouczające historyjki oraz obrazki sceniczne dla dzieci *Двѣ сестрички* (Lwów 1894), *Подорож Лядзѣ до Дѣдуса* (Lwów 1909), *Время летитъ* (Lwów 1910). Znanie są jej literackie przeróbki bajek i legend ludowych *Народное повѣрье на Великой Руси* (Lwów 1911), *Заклятый медвѣдь* (Lwów 1912) oraz balladowa *Пѣсня Ольдины* (Lwów 1860). Pisała też notatki-korespondencje do ruskich galicyjskich czasopism na aktualne tematy *Школа дѣвоча въ Перемышли* („Учитель” 1870 nr 10), *Кореспонденція изъ Тершова* („Слово” 1870 nr 48).

Kławdia Aleksowycz zmarła we Lwowie w 1916 r. Jej ciało złożono w grobowcu halicko-ruskich pisarzy i dziennikarzy.

Literatura: Т. К у р и л л о, *Короткий перегляд писателей и журналистов на Лемковщині*, Част перша, Львов 1937, s. 24-25; Й. Ф. Л е м к и н, *История Лемковины*, Юнкерс, Н. Й. 1969, s. 255; В. Х о м и к, *Літератори та вчені з Лемківщини*, „Український Календар 1969”, Варшава 1969, s. 96; В. Р. В а в р и к, *Краткий очерк галицко-русской письменности*, Лувен 1973, s. 46; М. Д з в і н к а, *Література північних земель* [w:] Red. Б. О. С т р у м і н с ь к и й, *Лемківщина. Земля-Люди-Історія-Культура*, Нью Йорк-Париж-Сидней-Торонто 1988, t. I, s.389; А. С е р е д н и ц ь к и й, *Лемківські літератори в Польщі*, „Лемківщина” R. 1989, nr 3, s. 10; І. К р а с о в с ь к и й, *Лемківщина в літературі, мистецтві та музейних збірках*, „Лемківський Календар 1995”, Львів 1994, s. 41.

Astriab Matwuj - urodził się 1. sierpnia 1843 r. we wsi Wysowa w powiecie gorlickim. W 1871 r., będąc studentem historii na Uniwersytecie Kijowskim, opublikował w lwowskim „Учителю” wyjątkową jak na owe czasy rozprawę polemiczną *Колька слѣвъ о Лемковскої бечѣдѣ* (Lwów 1871), napisaną w dialekcie łemkowskim. Polemizował w niej ze znaną teorią Aleksija Torońskiego o „zepsutym języku” Łemków. Pracował jako nauczyciel historii, angażując się jednocześnie w działalność kulturalno-społeczną. Był m. in. współpracownikiem Połtawskiej Komisji Archiwistycznej. Wydał kilka prac z zaresu historii Połtawszczyzny. Zmarł 18. stycznia 1925 r. w miejscowości Łubnie na Połtawszczyźnie.

Literatura: *Енциклопедія Українознавства*, red. В. К у б і й о в и ч, t. 1, Львів 1993, s. 75; *Лемківський календар на 1998 рік*, Львів 1997, s. 20.

Chylak Władymir - urodził się 27. lipca 1843 r. w rodzinie greckokatolickiego proboszcza we wsi Wierchomla Wielka (Werchomla Wetyka) w powiecie nowosądeckim. Gimnazjum niższe kończył w Nowym Sączu, gimnazjum wyższe w Preszowie. W latach 1862-1866 studiował teologię we Lwowie i Przemyślu, gdzie w 1866 r. wyświęcony został do stanu kapłańskiego. Swą pracę duszpasterską rozpoczął we wsi Dołyny koło Symbarku, potem pełnił funkcję duszpasterza w Izbach, a w 1870 r. został proboszczem we wsi Bartne,

gdzie spędził 22 lata. W 1892 r. przeprowadził się na parafię we wsi Litynia koło Drohobycza i tam przebywał do śmierci. Władimir Chylak był najbardziej znanym pisarzem XIX-wiecznej Łemkowszczyzny. Jego utwory cieszyły się dużą popularnością w kręgach galicyjskich starorusinów. Imię Chylaka stawiane było na pierwszym miejscu wśród galicyjsko-ruskich pisarzy. Pisał powieści, opowiadania, opowieści, wspomnienia, szkice etnograficzne, felietony, bajki, humoreski, drobiazgi satyryczne. Był pisarzem utalentowanym i płodnym. Ma w swym dorobku piśmienniczym ponad sto pozycji bibliograficznych. Publikował w wielu czasopismach wschodniogalicyjskich. Utwory swe podpisywał najczęściej pseudonimami: Іеронимъ Анонимъ, В. Неляхъ, Лемко, Лемко-Семко, Нїкій, Quidam. W 1882 r. wydano trzy tomy utworów zebranych Іеронима Анонима (І. Анонимъ, *Повѣсти и рассказы*, t. I-III, Львовъ); w 1887 r. wyszedł tom czwarty jego utworów (І. Анонимъ, *Повѣсти и рассказы*, t. IV, Львовъ). Twórczością Chylaka interesował się m. in. Aleksander Rypin, poświęcając jej artykuł *Особый русский язык* (Petersburg 1888). Tłumaczona ona była na język rosyjski. W okresie międzywojennym i powojennym niektóre utwory Chylaka tłumaczono na język ukraiński, a także na współczesny standard języka łemkowskiego. Do najbardziej znanych należą powieści i opowiadania: *Шибеничний верхъ*, *Русская доля*, *Польскій патріотъ*, *Великій перекинчикъ въ маломъ розмѣрѣ*, *Кусокъ жизни людской*.

Władimir Chylak zmarł 25. czerwca 1893 r. w Lityni, gdzie znajduje się jego grób.

Literatura: А. Пыпин, *Особый русский язык*, “Вѣстникъ Европы”, R: 1888, nr 11, s. 354-372; О. А. Мончаловский, *Владимиръ Игнатьевичъ Хылякъ (Іеронимъ Анонимъ)* [w:] *Послѣднія произведенія В. И. Хыляка. I. Женитьба по розсѣянности. II. Послѣдняя повѣсть. Съ критико-біографическимъ очеркомъ о В. И. Хылякѣ, составленнымъ О. А. Мончаловскимъ и съ портретомъ В. И. Хыляка*, Львовъ 1894, s. 5-19; Т. Курилло, *Короткій...*, s. 23; Й. Ф. Лемкин, *Исторія...*, s. 254-255; В. Хомик, *Літератори...*, s. 96-97; В. Р. Ваврик, *Краткій очерк...*, s. 50; І. Красовський, *Провідники літературної Лемківщини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століть*, “Український Календар 1973”, Варшава 1973, s. 202-203; М. Дзвінка, *Література...*, s. 389-391; А. Середницький, *Лемківські літератори...*, s. 10; О. Дуць-Файфер, *Владимиръ Хылякъ*, “Лемківській Календар 1993”, Лігниця-Крениця 1993, s. 51-56; І. Красовський, *Відзначені ювілеї у 1993 році*, “Лемківський Народний Календар 1994”, Львів 1994, s. 70; Ідем, *Лемківщина в літературі...* s. 40.

Czerneckij Wasyl - urodził się 7. stycznia 1837 r. w Tarnawce w powiecie sanockim w rodzinie duchownego greckokatolickiego. Wychowywał się u dziadka - proboszcza w Woli Cieklińskiej koło Jasła. Do szkoły podstawowej uczęszczał w Jasle w latach 1844-1847, do gimnazjum niższego w Rzeszowie, Przemyślu i Nowym Sączu w latach 1848-1853, do gimnazjum wyższego w Preszowie, Koszycach i Użhorodzie w latach 1854-1858. Studia teologiczne we Lwowie i Przemyślu ukończył w 1862 r. W latach 1862-1865 był proboszczem w Turynce, w latach 1865-1884 w Stroniatyniu, a od 1884 r. aż do śmierci był proboszczem, później dziekanem w Siedlcu Bełzkim. Był aktywnym działaczem oświatowym i społecznym. Założył kilkanaście czytelni we wsiach swych parafii i w ich pobliżu. W 1891 r. powołał towarzystwo diaków diecezji przemyskiej. W 1895 r. zainicjował powstanie towarzystwa politycznego „Ruska Rada” w Sokalu. Jego największą zasługą jest opublikowanie opisów historyczno-krajoznawczych kilkudziesięciu miejscowości ruskich w Galicji i na Węgrzech. Nie mniej cenne są jego wspomnienia z czasów studenckich (*Згадки зъ студентского життя въ Пряшовѣ на Уграхъ*, “Дѣло” 1886; *Згадки изъ студентского життя въ Кошицяхъ на Уграхъ*, “Дѣло” 1887; *Згадки изъ студентского життя въ Унгарѣ на Уграхъ*, “Дѣло” 1887; *Згадки зъ семинарського життя у Львовѣ*, “Дѣло” 1888; *Згадки зъ семинарського життя въ Перемышли*, “Дѣло” 1889; *Згадки зъ 1846 року*, “Дѣло” 1892), opisy podróży (*Згадки зъ подорожи въ Римъна ювілейне торжество Єго Святости папы Льва ХІІІ 1893 року*, Львовъ 1894), kroniki (*Хроника духовнои семинаріи Львовскои одъ 1783 до 1883 р.*, “Дѣло” 1888; *Літопись монастыря оо.*

Василіянь въ Крестинополи одъ его основаня въ 1776 р. до 1889 р., „Дѣло” 1890) . Pisał też prozę historyczną (*Збуреньє Города Іерусалима Римлянами*, Львовъ 1886; *Наполеонъ І. и смерть его на островѣ св. Елены*, Львовъ 1886; *Родина Ракоцихъ въ замку мункацкомъ*, Львовъ 1892; *Шведы во Львовѣ 1704 року*, Коломыя 1896). Jego prace mają dużą wartość dokumetalną. Wasyl Czerneckij zmarł 5. kwietnia 1900 r. w Siedlcu Bełzkim, spoczywa na tamtejszym cmentarzu parafialnym.

Literatura: I. К р и п я к е в и ч, *О. Василь Чернецький і його історично-краєзнавчі праці*, (brak roku i miejsca wydania); Т. К у р и л л о, *Короткий...*, s. 23. И. Ф. Л е м к и н, *История...*, s. 255; J. P. Н і м к а, *List of Activists: Chernetsky, Vasyi*, [w:] *Ukrainian National Movement in the Nineteenth Century*, Edmonton 1988, s. 264.

Hanulak Hryhoryj - urodził się 1. marca 1883 r. we wsi Syniawa w powiecie sanockim. Od 1908 r. osiadł we Lwowie, gdzie pracował jako dziennikarz, wydawca i pisarz. Przed I wojną światową wydawał serię „Театральная бібліотека”. Był pierwszym redaktorem i wydawcą czasopisma „Лемко”. W okresie międzywojennym był właścicielem wydawnictwa „Русалка”, założonego w 1921 r. Wydawało ono popularne serie “Книгозбірня школярика”, “Літературна бібліотека”, “Народна бібліотека”, “Театральна бібліотека” (w serii tej przykładowo wyszło około 150 sztuk dla teatrów amatorskich). Hanulak wydawał też czasopisma: miesięcznik “Русалка” (1926), miesięcznik „Театральне мистецтво” (1922-1924), kalendarz humorystyczno-satyryczny “Страхопуд” (1922), “Веселий календар” (1924-1939). W latach 1928-1934 stał na czele Związku Kupców Ukraińskich we Lwowie. Był też radnym Izby Handlowo-Przemysłowej we Lwowie. Redagował i wydawał jednodniówki handlowo-przemysłowe “Наше завтра” (Lwów 1931), “Самбірська одноднівка” (Sambor 1935). W 1937 r. został członkiem Towarzystwa Ukraińskich Pisarzy i Dziennikarzy we Lwowie.

Twórczość literacka Hanulaka to w głównej mierze niewielkie, często humorystyczne formy teatralne oraz opowiadania i nowele. W pierwszych latach działalności literackiej próbował też swych sił w formach lirycznych. W 1910 r. wydał tomik wierszy *Весняни сны*. Utwory Hanulaka w ilości kilkudziesięciu tytułów pojawiały się w postaci niewielkich książeczek i cieszyły się dużą popularnością. W roku 1941 wydano w Kijowie tom łemkowskich opowiadań Hanulaka *За горами, за лісами*. Autor często używał pseudonimów „Григорий Марусин”, „Іван Манчуленко”, „Григорий Григорович”, “Гриц Зазуля”, “Грицко Мамалига”.

Hryhoryj Hanulak zmarł 29. sierpnia 1945 r. w Sanoku.

Literatura: *Encyklopedia of Ukraine*, Red. D. Husar Struk, Toronto-Buffalo-London, t. II, s. 123; *Енциклопедія Українознавства...*, t. I, s. 354; I. К р а с о в с ь к и й, *Провідники...*, s. 203-205; М. Д з в і н к а, *Література...*, s. 392-393; А. С е р е д н и ц ь к и й, *Лемківські літератори...*, s. 10; *Лемківський календар 1995*, Львів 1994, s. 15; I. К р а с о в с ь к и й, *Лемківщина в літературі...*, s. 41-42.

Humeckij Modest - urodził się 3. kwietnia 1842 r. we wsi Tokarnia w powiecie sanockim w rodzinie duchownego grekokatolickiego. Szkołę ludową kończył w Krośnie, gimnazjum w Rzeszowie. Początkowo studiował teologię, ale wkrótce zmienił decyzję i rozpoczął studia medyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, które kontynuował na Uniwersytecie Wiedeńskim. W 1871 r. otrzymał dyplom doktora medycyny. Pracował jako lekarz początkowo w Lesku, później w Dobromilu a od 1863 r. przez przez 26 lat w Krośnie, gdzie był też radnym miejskim i powiatowym, a w latach 1883-1887 pełnił obowiązki burmistrza. Cieszył się wielkim szacunkiem wśród mieszkańców Krosna i okolicy. Zwłaszcza podczas groźnej epidemii cholery dał liczne dowody poświęcenia i sztuki lekarskiej w niesieniu ludziom pomocy medycznej. Jako solidny, wzięty lekarz dorobił się sumy pieniężnej, za którą zakupił wieś Rzepnik (Ripnyk).

M. Humeckij był człowiekiem dużego intelektu i szerokich zainteresowań, o czym świadczy jego twórczość literacka. Pisał po rusku, polsku i niemiecku. W ruskojęzycznych utworach - wierszach, esejach, reportażach używał często pseudonimu „Марія отъ Сіона”, w polskojęzycznych - wierszach, dramatach, esejach, używał pseudonimu „Nieznany”. Najważniejsze jego tomiki literackie to: *Poezyje przez Nieznanego* (Jasło 1876), *Aforyzmy na tle przyrody* (Lwów 1877), *Nero czyli wielcy bohaterzy* (Lwów 1880), *Думки и думы* (Lwów 1881) oraz rozważania naukowe *Darwinizm* (Lwów 1878). Zachowały się również różne memoriały Humeckiego w sprawach publicznych miasta Krosna np. *Projekt podźwignięcia miasta Krosna w ogólności, a w szczególności zaprowadzenia w nim gymnasium* (Krosno 1880). Publikował on też często w czasopismach ruskich i niemieckich, zarówno wiersze, jak i artykuły publicystyczne.

Modest Humeckij zmarł 9. grudnia 1899 r., pochowany został w Rzepniku.

Literatura: *Модест Гумецькій*, „Календар Общества им. М. Качковского на рок 1901, s. 266-268”; Т. Кур илло, *Короткий перегляд...*, s. 19-20; И. Ф. Лемкин, *История...*, s. 256-257; В. Хомик, *Літератори...*, s. 96; М. Дзвінка, *Литература...*, s. 291; А. Середницький, *Лемківські літератори...*, s. 10; А. Косіек, *Nowe nadzieje. Memoriał dra Modesta Humeckiego [w:] іде м, Krośnieńskie Gimnazjum. Z dziejów starań o powstanie szkoły*, Krosno 1994, s. 20-27; О. Дуць-Файфер, *Модест Гумецькій*, „Лемківській Календар 1999”, Лігниця-Крениця 1999, s. 86-90.

Качмарczyk Теофіл - urodził się 24. października 1843 r. w Czarnem (pow. jasielski) w rodzinie duchownego grekokatolickiego. W 1874 r. przyjął święcenia kapłańskie i objął parafię w Rychwałdzie. W 1879 r. został proboszczem Binczarowej (Bilcariowej), gdzie przebywał aż do śmierci. Obok pracy duszpasterskiej aktywnie angażował się w życie społeczno-polityczne Sądeczczyzny. Niejednokrotnie występował w obronie praw społeczności łemkowskiej. W prasie często pojawiały się jego artykuły interwencyjne, stanowiące bezpośrednią reakcję na konkretne zjawiska społeczne, przejawy niesprawiedliwości czy też ogólne wypraczenia społeczne [*Общая бѣда. – Старанія о помощь. - Еміграція селянь* („Червоная Русь” 1889 nr 245), *Кто виноватъ въ пренебреженіи русскаго языка и письма?* („Червоная Русь” 1889 nr 263), *Якій нашъ посоль* („Червоная Русь” 1890 nr 3), *Схізма безъ конца - сатыра о езуитахъ* („Червоная Русь” 1890 nr 168), *Якъ смотрятъ селяне-лемки на фонетику* („Галицкая Русь” 1892 nr 58)]. Publikował w czasopismach lwowskich („Галицкая Русь”, „Червоная Русь”, „Галичанинъ”, „Слово”), w miejscowej prasie polskiej, w prasie emigracyjnej. Był jednym z założycieli Ruskiej Bursy w Nowym Sączu. W czasie I wojny światowej był więźniem Thalerhoffu, gdzie internowano też jego czterech synów. Jeden z nich, Jarosław, był liderem Ruskiej Republiki Narodowej (1918-1920). Теофіл Качмарczyk zmarł 16. lutego 1922 r. Pochowany został w Binczarowej.

Literatura: *Schematismus Universi cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioceseas Premisliensis, Premisliae* 1843, s. 146; *Схиматисмъ всего клира руско-католическаго Богомъ спасемои Епархіи Перемышльскои на годъ отъ рожд. Хр. 1879*, Въ Перемышли 1879, s. 101; П. Трохановскій, *Теофіл Качмарчык*, „Лемківській Календар 1994”, Лігниця-Крениця 1944, s. 51-56.

Крыныцкий Мухайл - urodził się w 1797 r. Był synem duchownego grekokatolickiego. Po ukończeniu teologii przyjął święcenia kapłańskie w 1825 r. W latach 1825-1838 był proboszczem we wsi Hańczowa, a w roku 1838 objął parafię w Tyliczu, gdzie mieszkał aż do śmierci. Był historykiem-amatorem zbierającym dokumenty i materiały archiwalne dotyczące głównie przeszłości Sądeczczyzny. Na ich podstawie opracował szkic historyczno-etnograficzny *Историческое состояніе Намѣстничества Мушынскаго въ взглядахъ фізично-политичнѣм, моральнѣм, и религійнѣм ѳтъ основанія 54-хъ туть*

существующихъ сѣль и двоихъ городковъ: Мушина и Тылич, który był opublikowany w wiedeńskim czasopiśmie „Отечественный Сборникъ” w 1953 r.

Mychail Krynyczkij zmarł 22 września 1862 r. w Tyliczu. Tu też został pochowany.

Literatura: *Schematismus Universi Venerabilis Cleri et Status Scholarum Nationalium Dioeceseos Greco Cath. Premisliensis pro Anno Domini MDCCCXXXVII*, Premisliae 1836, s. 163; *Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis pro Anno Domini 1863*, Premisliae 1863, s. 138; Т. Курилло, *Короткий...*, s. 13, Й. Ф. Лемкин, *История...*, s. 238; В. Хомик, *Літератори...*, s. 96.

Łytyński Ioann - urodził się w 1860 r. w rodzinie duchownego grekokatolockiego. Po skończeniu studiów teologicznych we Lwowie przyjął święcenia kapłańskie w 1883 r. Obowiązki duszpasterskie zaczął pełnić we wsi Hańczowa w powiecie gorlickim. W 1897 r. przeniesiony został na parafię do Czukwi (Czukow, dekanat samborski), gdzie pozostał aż do śmierci. W czasie pobytu na Łemkowszczyźnie pisał korespondencje do lwowskich czasopism, zapisywał miejscowy folklor łemkowski, zwłaszcza różne legendy i przekazy (*Старый дзвонъ зъ нового дзвона*, „Дѣло” 1892, nr 98). Jest autorem m. in. interesujących rozważań *Про еміграцію Лемків до Америки* (Дѣло 1892, nr 25-29).

Ioann Łytyński zmarł 15 kwietnia 1908 r. w Czukowie, tam też został pochowany.

Literatura: *Schematismus Universi Cleri Orientalis Ritus Catholicorum Dioeceseos Premisliensis*, Premisliae 1860, s. 41, 64; *Схематисъ всего клира руско-кафоліческогo Епархіи перемыскоу на годъ отъ рожд. Хр. 1884*, Въ Перемышли 1884 s. 293; *Шематизмъ всего клира греко-католическогo епархіи соединеныхъ Перемыскоу, Самбѣрскоу и Сянѣцкоу на рѣкъ отъ рожд. Хр. 1897*, Въ Перемышли 1897 s. 32; *Ibidem R*; 1898, s. 267; *Шематизмъ всего клира греко-католическогo епархіи соединеныхъ Перемыскоу, Самбѣрскоу и Сянѣцкоу на рѣкъ отъ рожд. Хр. 1909*, Въ Перемышли 1909, s. 500.

Małyniak Mykołaj - urodził się 1. września 1851 r. we wsi Kamianna w powiecie grybowskim w ubogiej rodzinie cieśli. Dzięki mecenatowi metropolity Josyfa Sembratowycza ukończył gimnazjum w Nowym Sączu, a następnie teologię w grekokatolickim Kolegium św. Atanazego w Rzymie. W 1875 r. otrzymał tytuł doktora teologii i filozofii. Przez pewien czas był pomocnikiem proboszcza w parafi Wróblak Królewski (Worobyłk). Później przez cztery lata był adiunktem na teologii we Lwowie i prefektem grekokatolickiego seminarium duchownego. Następnie rozpoczęła się jego tułaczka po licznych parafiach - Nowica, Krystynopol, Złockie, Krynica, Szlachtowa, Śliwnica. Jego życie było pasmem udręk, głównie z powodu nonkonformistycznej postawy. Swe interesujące przemyślenia, wspomnienia autobiograficzne, polemiki, rozważania, kazania, aforyzmy, wiersze i inne formy literackie wydawał w cyklu *Зерна горушичны*, które pojawiały się w częściach zwanych „garściami” („Жмени”) (*Зерна горушичны изъ семеня Камянина*, Перемышль 1900; *Зерна горушичны Н. Д. Камянина (Жменя третья)*, Перемышль 1902; *Зерна горушичны Н. Д. Камянина (Жменя пятая)*, Перемышль 1907; *Зерна горушичны изъ дерева жизни*, Перемышль 1910) lub publikował w czasopiśmie (*Записки Римлянина*, „Рускій Сіонъ” 1880 nr 10-20) bądź w odrębnych edycjach książkowych (*Чтения Паримійныя*, Перемышль 1902). Podpisywał je najczęściej pseudonimem „Римлянинъ” lub „Н.Д.М. Камянинъ”. Są to utwory interesujące, zarówno pod względem dokumentalnym, jak i literackim. W czasie I wojny światowej Mykołaj Małyniak był aresztowany i zmarł w Thelerhoffie w 1915 r.

Literatura: Т. Курилло, *Короткий...*, s. 26-27; Й. Ф. Лемкин, *История...*, s. 245-246; В. Хомик, *Літератори...*, s. 96; М. Дзвінка, *Література...*, s. 391; І. Красовський, *Лемківщина в літературі...*, s. 41.

Mencyński Josyf - urodził się w 1823 r. w starołemkowskiej księżej rodzinie. Po ukończeniu teologii we Lwowie przyjął święcenia kapłańskie w 1848 r. Najpierw był kapelanem w Szumiaczku (dek. wysoczeński), a w 1857 r. otrzymał przydział na parafię w

Małastowie koło Gorlic, gdzie przebywał aż do śmierci. Był autorem licznych korespondencji *Зъ-пôдъ Магуры*, lub *Изъ Горлицкого* nadsyłanych do lwowskiego czasopisma „Слово”, w których relacjonował ważne wydarzenia religijno-kulturalne na Łemkowszczyźnie, polemizował z artykułami, pojawiającymi się w polskiej prasie, podkreślał wysokie morale łemkowskiego duchowieństwa, zalety krajobrazowe Łemkowszczyzny, zwracał uwagę na duch ruskości tu panujący. Podpisywał się najczęściej pseudonimem Русинь-Лемко.

Josyf Mencyńskij zmarł 5 grudnia 1903 r. w Małastowie, gdzie został pochowany.

Literatura: *Catalogus Universi Venerabilis Cleri Dioeceseas Premisliensis Graeco-Catholica*, Premisliae 1848, s. 180; *Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesanii rit. gr. cat.*, Premisliensis 1857, s. 95; *Ibidem*, R: 1958, s. 131; *Шематизмъ всего клира греко-католического епархii соединенныхъ Перемышской, Самбôрской и Сянôцкой на рôкъ вôдъ рожд. Хр.1904*, Въ Перемышли 1903, s. 498.

Myszkowski Tyt - urodził się 4. października 1861 r. w Pielgrzymce (Peregrymce) w powiecie jasielskim w rodzinie duchownego grekokatolickiego. Szkołę ludową i gimnazjum ukończył w Przemyślu, studia teologiczne w Wiedniu, gdzie w 1889 r. otrzymał dyplom doktora teologii. Po powrocie do Galicji pełnił obowiązki prefekta seminarium grekokatolickiego we Lwowie i zajmował stanowisko adiunkta na wydziale teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Od 1891 r. dodatkowo pełnił funkcje nauczyciela religii w szkole realnej we Lwowie. Od 1903 r. był profesorem nadzwyczajnym, a od 1908 r. profesorem zwyczajnym na katedrze Starego Testamentu i języków orientalnych. Podczas I wojny światowej był internowany w obozie w Erlau i w Fastenau koło Salzburga. W 1920 r. objął stanowisko profesora w seminarium duchownym we Lwowie, od 1928 r. w Grekokatolickiej Akademii Teologicznej. Kilkakrotnie pełnił funkcje jej dziekana i prorektora. Był członkiem-założycielem Naukowego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie.

Działalność naukowo-literacka Tyta Myszkowskiego to w głównej mierze publikacje z zakresu biblistyki i liturgiki. Wśród nich *Chronologico-historica introductio in Novum Testamentum* (Lwów 1892), *De ratione litterarum A.T. in Cantico Mariae conspicua* (Lwów 1901), *Isaiae liber in versionibus Graeca LXX et Latina Vulgata et Paleoslavica exhibitus et explicatus* (Lwów 1906), *Взглядъ св. Іоанна Златоустаго на верховную власть св. Ап. Птетра* (Lwów 1908), *Изложение цареградской литургии (св. Василя Великого и св. Йоанна Златоуста) по ея древнемусмислу и духу* (Lwów 1926). Był też redaktorem i wydawcą książek do użytku liturgicznego *Изборникъ благопотребныхъ, церковныхъ чиновъ и службъ* (Lwów 1914) i *Евхологонъ или Требникъ, содержащій в себи чини св. Тайнь* (Lwów 1926). Od 1923 r. układał i corocznie wydawał *Указанія из Церковного Устава на рок наступны*. Znane są jego artykuły polemiczne w obronie pisowni etymologicznej *Въ защиту этимологического правописанія* („Сборникъ Галицко-русской Матицы за 1930 годъ”), *Якъ пишеться правописно?* (Lwów 1931), *правд wiary Двѣ науки – истина едина* (Lwów 1904), czystości obrzędu *Нашъ обрядъ и облатинение его* (“Церковний Востокъ” 1913) oraz szkic etnograficzny *Югозападная этнографическая граница Галицкой Руси* „Сборникъ Галицко-русской Матицы за 1934 годъ”. W rękopisach pozostały wspomnienia *Моя ничтожность и мировая война* oraz *Записки или Дневникъ* z lat 1989-1938.

Tyt Myszkowski zmarł w 1939 r. we Lwowie, pochowany został na Cmentarzu Łyczakowskim.

Literatura: Т. Курилло, *Короткий...* s. 27-28; Г. Костельник, *Професор Тит Мишковский*, “Дзвони” 1939; И. Ф. Лемкин, *История...*, s. 246-247; В. Р. Ваврик, *Краткий очерк...*, s. 57. М. Дзвинка, *Литература...*, s. 392; *Енциклопедія Українознавства...*, t. IV, s. 1564.

Nesterak Mychail - urodził się 24. marca 1894 r. we wsi Muszynka koło Tylicza w rodzinie nauczyciela ludowego. W latach 1907-1914 uczęszczał do gimnazjum w Nowym

Sączu, będąc jednym z wychowanków tamtejszej Ruskiej Bursy. W 1914 r. wraz z ojcem i bratem Władymirem został aresztowany i internowany w obozie w Thalerhoffie. W 1915 r. wraz z grupą innych więźniów powołany został do służby wojskowej w armii austriackiej. Przydzielono go do jednostki stacjonującej w Tarnowie. Podczas dwumiesięcznego szkolenia wojskowego zdążył zdać maturę w sądeckim gimnazjum, tuż przed wyjazdem na front włoski. Zginął na froncie rozerwany snajperem 4. sierpnia 1916 r.

Twórczość literacka Nesteraka zachowała się jedynie częściowo. Opublikowana została w wydawnictwie amerykańskich Rusinów „Иллюстрированный Русско-Американский Календар Общества Русских Братствъ на 1925 р.” (Philadelphia 1924) przez jego przyjaciela Symeona Pyrza. Jest to część obozowej twórczości poety. Świadczy ona o dużym talencie lirycznym tego przedcześnie zgasłego twórcy. Obok pełnych dramatycznego napięcia wierszy *Тебѣ, о мать моя, Другу О. И. З-ку, Памяти о. Сандовича* z dorobku poetyckiego Nesteraka ocalał też obszerniejszy poemat *Навожденье*. Utwory te opublikowane zostały w języku rosyjskim.

Literatura: П. С. [С и м е о н П ы ж], *Жертва свѣтловой войны*, „Иллюстрированный Русско-Американский Календар Общества Русских Братствъ на 1925 р.”, Philadelphia, PA 1924, s. 31-33; П. Т р о х а н о в с к и й, *Сын доли лемківской*, „Лемківській Календар 1996”, Ліґниця-Крениця 1996, s. 94-101.

Pelesz Julian - urodził się 3. 01. 1843 r. w Smerekowcu (niektóre biografie podają, że w Bartnem) koło Gorlic. Jego ojciec był diakiem, matka pochodziła z księzęgo rodu Szczawyińskich. Szkołę ludową kończył w Jaśle, gimnazjum niższe w Preszowie, gimnazjum wyższe w Przemyśle. Po czym delegowany został na studia teologiczne w centralnym seminarium greckokatolickim św. Barbary w Wiedniu. Po ich ukończeniu, powrócił do diecezji przemyskiej, gdzie w 1867 r. przyjął święcenia kapłańskie. Zaraz potem objął stanowisko prefekta seminarium św. Barbary w Wiedniu, podejmując równocześnie dalsze studia na Uniwersytecie Wiedeńskim. W 1870 r. otrzymał dyplom doktora teologii. W latach 1870-1872 pełnił obowiązki prefekta studium w greckokatolickim seminarium duchownym we Lwowie, a równocześnie otrzymał na wydziale teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego stanowisko adiunkta. W 1872 r. przeniesiono go do Przemyśla, gdzie prowadził zajęcia dydaktyczne jako zastępca profesora teologii pastoralnej. Był też prefektem studium w seminarium i referentem konsystorza greckokatolickiego w Przemyśle. W 1874 r. otrzymał probostwo przy cerkwi św. Barbary w Wiedniu i urząd rektora „Barbareum”. W Wiedniu zdobył znaczącą pozycję. Był m. in. nauczycielem następcy tronu austriackiego księcia Rudolfa. W 1883 r. Julian Pelesz powrócił do Lwowa, otrzymał archidiaconię i dziekanię w kapitule metropolitalnej. W 1885 r. mianowano go biskupem diecezji stanisławowskiej. W Sejmie Krajowym Galicyjskim wielokrotnie występował z krytyką akcji antyunijnych i postawom antyruskich. W 1891 r. przeniesiony został do Przemyśla, gdzie zasiadał na tronie biskupim aż do śmierci.

Julian Pelesz pozostawił po sobie poważny dorobek naukowy i pisarski. Najbardziej znanym jego dziełem jest dwutomowa, wysokiej wartości naukowej praca *Geschichte der Union ruthenischen Kirche mit Rom von den altesten Zieten bis auf die Gengenwart* (Wiedeń 1880-1881). Wydał też kilka pomniejszych prac religijnych takich, jak kompendia, podręczniki, poradniki, rozprawy. Wśród nich *Учебникъ католической религии, въ трохъ частяхъ* (Lwów 1876); *Пастырка богословіе* (Wiedeń 1877); *Расправа о духовномъ урядовомъ стилѣ* (Wiedeń 1878) *Краткое богословіе* (Ungwar 1890). Jako współredaktor czasopisma „Ruskij Sion” zamieścił na jego stronicach wiele artykułów, kazań, porad duszpasterskich.

Biskup Pelesz zmarł 22. kwietnia 1896 r. w Przemyśle. Tam też został pochowany.

Literatura: S. Z a ł ę s k i, *Kilka uwag nad dziełem ks. Dra Pelesza: „O unii”*, Kraków 1881, T. К у р и л л о, *Короткій...*, s. 20-23; i d e m, *Лемкы – Князми Церкви*, „Календар Лемко на рік 1938”, s. 65-66; С. М а т

ковських, Три синодальні Архієреї – спомини з життя і діяльності преосвящених о. Юліана Куїловського, ора Юліана Пелеша і ора Сильвестра Сембратовича, Львів 1932; И. Ф. Лемкин, История..., s. 242-245; Cz. Lechicki, *Pelesz Julian*, "Polski Słownik Biograficzny", t. XXV, s. 570-571; S. Nabywaniec, *Unicy biskupi przemyscy w latach 1610-1991*, Rzeszów 1995, s. 77-80.

Пола́нскі́й Амвросі́й – бу́л одним з чотирьох братів Пола́нських активних на полі літеракім в II по́лові XIX і на початку XX в. Уродзі́л сія́ 22 марта (3 квітня) 1854 р. в Смолнику (пов. Lesko) в старо́лемковській родині духовного грекокато́лицького Афанасія Пола́нського і Меланії з Венхрйновичо́в. Шко́лу гóвну́ю ко́нчили́ в Самборзе, гімна́зјум в Пржемы́шлі і Дро́гобичу. В ро́ках 1873-1877 бу́л студентом ви́дзјалу теоло́гичного Університету Льво́вського. О́жені́всьи́ сія́ і ви́сьві́чи́всьи́ до стану духовного в 1877 р., зу́ста́л при́зду́жлений на пара́фію Ко́марно (пов. Rudki) jako помічник про́босzczа. Ту по ро́ку ма́лже́нства зу́марла́ його́ жо́на, Броні́слава з Ка́лу́жницьких. По те́й стра́ці А. Пола́нскі́й веле́ по́дрóжова́л, м. ін. на Бли́скі́й В́сход, по Евро́пі, Афры́це, Амеры́це Пóлно́чней. Крóтко бу́л на пара́фії в Фу́лсштynie (пов. Stare Miasto), а в 1882 р. отру́ма́л фунќцію пре́фекта в семіна́ріумі духовному́ в Льво́ві. Бра́л жу́вы́ у́дзі́ал в ді́яльності́ веле́у́ Льво́вських то́вары́ств, бу́л активним со́лечником, вхо́дзі́л в скла́д ко́мітету редакцýного́ вы́да́вництва́ То́вары́ства ім. Казку́вського, за́ложы́л ко́лку мі́ло́снїкóв сцену́ лу́дово́ю, для́ ко́гoré напіса́л веле́у́ sztuk. В 1889 р. за́ложы́л і в́спóлвы́да́ва́л дву́тыго́дник лі́теракко-бе́летры́стичну́ "Новы́й Галі́чани́нь" (Пржемы́шль-Льóв 1889-1891), редактованы́ прже́го́ брата́ Петра́. На́ ла́мках́ часо́писма́ опублікова́л веле́у́ своїх́ у́творóв лі́теракких. В 1891 р. міа́новано́ го́ кате́хетą́ в гімна́зјумі́ в Дро́гобичу. Ста́д вы́jecháл до Ста́но́в З́једно́чzonych. По́ вóвроті́е́ бу́л хви́лово́ прже́бтерем без зу́вјя́ція́, зу́мieszку́ју́чым в Жа́блонце́ Ні́жней. Потем́ осіа́дł на пара́фіях, на́пjerв в Лу́бєнцях а́ на́стє́пно́ в Ко́ніу́чowie (пов. stryjski). Зу́марł прже́вдо́пóдобно́ в 1940 р.

Ді́яльност́ лі́теракка́ Амросі́я Пола́нського́ бу́ла́ рóзно́родна́ і в́сьчехстронна́. Дебу́товала́ он у́творем са́тырїчно-гу́моры́стичным *Хаосъ. Гу́моры́стическо-саты́рїческоє́ Потпу́рри* (Льóв 1880). Од те́го́ мо́менту́ ре́гуларно́ публікова́л swe „за́пїскї́”, оповіа́дания, но́веле́, в́спомні́я, ві́рше́, шту́кї сцені́чне́ в фе́лієто́нах та́ких́ часо́писм, як: „Сло́во”, „Галі́чани́нь”, „Про́ломъ”, „Бе́сѣ́да”, „Ро́димы́й Лі́сто́к”, „Стра́хопу́дъ”. Вы́да́ва́л та́же́ не́велькі́е́ кші́ажечкї́ з в́ласными́ у́творами́, гóв́но́не́ в́спомні́єво́ymi (*Воспо́мїна́нїя́ ізъ́ по́дрóжї́ на́ востокъ*, Льóв 1886) о́ра́з драматичными́ (*Черке́сская́ ме́сть*, Льóв 1882; , *Авансъ*, Льóв 1890; *Пре́дате́ль*, Льóв 1911; *Жені́тьба́ сродні́ка*, Льóв 1912; *Мане́кїнь*, Льóв 1912). Сва́́ твóрчос́ть лі́теракка́ю́ подпі́сывала́ гóв́но́не́ псе́удоні́мом Не́доле́въ. Рза́дзі́е́ жу́ывала́ псе́удоні́мо́в Міро́любо́въ о́ра́з Арх. В о́кresі́е́ вы́да́вання́ в́ласного́ часо́писма́ „Новы́й Галі́чани́нь” зу́мieszчала́ swe у́творы́ гóв́но́не́ на́ же́го́ ла́мках. Бу́лы́ то́ м. ін. цýкле́ в́спомні́єво́-по́дрóжні́че́ *За́пїскї́ ізъ́ Чехъ*, (R: 1889, nr 1-3, 5-8), *За́пїскї́ ізъ́ в́се́мі́рної́ вы́ста́вки́ в́ Пары́жї́* (Ibidem, nr 17-23), есе́е́ гі́сторы́чне́ *Бу́їны́ Галі́цкї́ю́ бо́яре*, (Ibidem, nr 3-8), гумо́рескї́ *Про́фессо́рь і́ ме́дїк* (R: 1891, nr 2-3), ві́рше́, артыку́лы́ прже́вдо́зна́вче́. По́ вóвроті́е́ з Ста́но́в З́једно́чzonych́ опублікова́л А. Пола́нскі́й в га́зеті́е́ „Галі́чани́нь” двадзі́є́сца́ фе́лієто́но́в ро́сьві́єно́ных́ жу́ці́ю́ рускї́х емі́гранто́в з Галі́цї́ в Ста́нах́ З́једно́чzonych: *Ізъ́ руско-на́родного́ жу́тїя́-бу́тїя́́ в́ Амеры́кї́*. В 1916 р. в Моску́ві́е́ вы́да́не́ зу́ста́ло́ в се́рї́і́ „Бібліо́тека́ Карпато-Рускї́х Пї́сате́лей́ по́дъ́ редакці́ей́ Ф.Ф. Ары́сто́ва” *У́творы́ зу́бра́не́ (Ібра́нны́я́ со́чїне́нїя́. Съ́ крї́тїко-біо́графїческї́м о́черкомъ́ і́ портрє́томъ́ пї́сате́ля)* Амвросі́я Пола́нського́. То́м зу́вїє́ра́ гóв́но́не́ оповіа́дания́ о́ра́з дру́га́́ чє́с́ть са́ты́ру *Хаосъ́* і́ по́дрóж *Къ́ Адрї́і*.

Лї́тература: ; *Схїма́тїсмъ́ в́сего́́ клі́ра греко-като́лїческо́го епархі́ї со́єді́неных́́ Пере́мы́скою́, Самбо́рскою́ і́ Ся́но́цкою́ на́ го́дь о́ть ро́жд. Хр. 1881*, В́ Пере́мышлі́ 1881, s. 21, 236; *Ibidem*, 1882, s. 25; *Ibidem*, 1887, s. 368; Ф. Ф. Ары́сто́в, *Амвросі́й Афанасье́вич По́лянскї́й (Крї́тїко-біо́графїческї́й*

очеркъ)[w:] А. А. Полянский, *Избранные Сочинения*, Москва 1916, s. 3-14; О. І. Д е й, *Словник українських псевдонімів (XV-XX ст.)*, Київ 1969, s. 519; В. Р. В а в р и к, *Краткий очерк...*, s. 54.

Polański Henryk – był najstarszym z braci Polańskich - literatów. Urodził się w 1847 r. w Smolniku. Ukończył wydział teologiczny na Uniwersytecie Lwowskim. Wyświęcony został w 1875 r. w stanie bezżennym. Przebywał na wielu parafiach, najpierw jako pomocnik proboszcza (*сотрудникъ*) w Przysiópiu (pow. Turka), od 1881 r. w Ostrowie (pow. Przemyśl). W 1883 r. został proboszczem w Telesznicy, od 1888 r. był proboszczem w Turzańsku (Turyńsk pow. Lesko), od 1902 r. proboszczem w Paportnie, (pow. Dobromil). Jako duchowny-patriota całkowicie poświęcił się aktywnej działalności oświatowej wśród swych parafian. Wyróżnił się na tym polu do tego stopnia, że postrzegano w nim następcę księdza Ioanna Naumowycza. Aranżował budowę nowych cerkwi, zakładał czytelnie, był aktywnym członkiem Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego, organizował odczyty i inne akcje oświatowe. W roku 1914 był aresztowany i wywieziony do Thallerhoffu. Zmarł w roku 1935.

Działalność piśmiennicza Henryka Polańskiego ściśle koresponduje z jego działalnością społeczną. Najpełniej wyrażają jego osobowość twórczą utwory o charakterze dydaktyczno-edukacyjnym, małe książeczki bądź artykuły przeznaczone dla czytelników wiejskich zawierające treści pożyteczne oraz treści ogólnooświatowe *Исторія ботаники*, ("Слово", R: 1875, nr 61-63); *Подручникъ домово-господарскій* (Lwów 1888); *О знанію словесного движенія*, (Kołomyja 1904) *Поученіе о театральныхъ представленіяхъ*(Kołomyja 1905) *О молитвѣ* (Kołomyja 1908). W swym dorobku literackim posiada Henryk Polański powstałe jeszcze w okresie młodzieńczym zbiorki poetyckie *Вѣнецъ изъ цвѣтѣвъ поетическихъ* (Lwów 1871) i *Незавбудка* (Lwów 1873) oraz pojedynczo publikowane wiersze dla dzieci i dorosłych. Tworzył też dydaktyczno-moralizatorskie i propagandowe sztuki dla scen wiejskich, *Прочь зъ простацтвамъ, бѣ гору просвѣщенє* (Kołomyja 1904); *Новыи заручины – и новая свадьба* (Kołomyja 1909), *Спасенъ* (w zbiorku *Незавбудка*). Pisał również pouczające powiastki-egzemplary *Грѣхомъ добра не доробилися* (Lwów 1896); *Татарє въ Папортнѣ* (b. r. i m. w.), *Борба доброго зѣ злымъ*. (Kołomyja 1908) oraz opowiadania z autobiograficznym podtekstem *Девица-патриотка*(1893), *Какъ Василий Антоновичъ съ своєю женою познакомился* (1896), *Чѣмъ она мене побѣдила* (1905), *Русская вечерница* (1905). Pewną część swej twórczości przeznaczył Henryk Polański dla rozveselenia i pouczenia dzieci. Są to bajki, wierszyki, opowiadanki. Całość jego twórczości literackiej cechują wybitnie dydaktyczne i edukacyjne tendencje. Autor używał licznych pseudonimów i kryptonimów literackich. Najczęstsze z nich to: Г. А. П., Веселенко, Бескидскій, Щирий, Г. изъ Яб.

Literatura: *Схиматисмъ всего клира...*1879, s. 112; *Ibidem*, 1881, s. 33; *Ibidem*, 1883, s. 122; *Ibidem*, 1888 s. 241; *Ibidem*, 1902, s. 75; О. І. Д е й, *Словник українських псевдонімів...*, s. 519; В. Р. В а в р и к, *Краткий очерк...*, s. 53.

Polański Olimpij – trzeci z braci, urodził się w 1856 r. w Jabłonce Niżnej w powiecie turczańskim, gdzie jego ojciec Afanasij był wówczas proboszczem. Do gimnazjum uczęszczał w Samborze, teologię ukończył we Lwowie. Świecenia kapłańskie przyjął w 1881 r. w Przemyślu. Pracę duszpasterską rozpoczął w Wisłoku Górnym (Wysłok Wyżnyj). W 1885 r. był przez rok pomocnikiem proboszcza w Dobromilu. W 1886 r. przeniósł się do Przemyśla, gdzie pracował jako katecheta w szkołach ludowych. Był też sekretarzem Instytutu Wdów i Sierot po Duchownych Grekokatolickich. W 1892 r. otrzymał parafię w Jurowcach w powiecie sanockim, gdzie pozostał aż do I wojny światowej. Pełnił funkcję dziekana. Był znanym działaczem społecznym. Jego staraniem i w dużej mierze kosztem zbudowana została

i wyposażona duża murowana cerkiew w Jurowcach. W 1914 r. aresztowano go i osadzono w obozie w Thalerhoffie. Tam też zmarł na tyfus 13. marca 1917 r.

Spuścizna literacka Olimpija Polańskiego to w głównej mierze lekkie, pouczające sztuki teatralne przygotowywane na użytek amatorskich scen czytelni Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego *Ручники* (Kołomyja 1905), *Чотыре углы* (Lwów 1907). Obok nich tworzył dramaty historyczne i historyczno-religijne: *Ланка Рюрикова, перемышльская княгиня* (Lwów 1904), *Варвара* (Kołomyja 1903). Utwory dramatyczne publikował pod pseudonimem „Всегорьевъ”. Pisał też powieści historyczne, okazjonalnie wierszowane polemiki *На Руси-русская земля* (Lwów 1908). Pozostawił po sobie kronikę parafii w Jurowcach.

Literatura: *Шематизмъ всего клира греко-католического епархій соединенныхъ Перемыскои, Самбѣрскои и Сяноцкои на годъ отъ рожд. Хр.1885*, Въ Перемышли 1885, s. 85; *Ibidem*, 1886, s. 16, 223; С. Ш а х, *Між Сяном і Дунайцем*, Часть I, Мюнхен 1960, s. 50-52; О. І. Д е й, *Словник українських псевдонімів*, s. 519; М. Д з в і н к а, *Література...*, s. 391.

Polańskij Petro – był najmłodszym z czterech literacko aktywnych braci Polańskich. Urodził się w Jabłoncu Niżnej w 1863 r. W latach 1882-1885 studiował teologię we Lwowie. W latach 1886-1889 odnotowywany jest w schematyzmach duchowieństwa greckokatolickiego przemyskiej eparchii jako kandydat oczekujący wyświęcenia do stanu duchownego. Dalsze roczniki schematyzmów już nic o nim nie wspominają. W latach 1889-1891 redagował i wydawał ilustrowany tygodnik literacki „Новый Галичанинъ”. W latach 1892-1902 był współredaktorem wydawnictw Towarzystwa im. Mychajła Kaczkowskiego, wremenników i kalendarzy. Wiele podróżował po Europie. Zmarł prawdopodobnie w 1910 r.

Jako literat debiutował w 1885 r. nowelą *Карпатскій гончар* „Альманахъ Буковинскій”, Чернѣвцѣ 1885), zamieszczoną później w dwutomowym zbiorze nowel *Карпатскіи новелли*, wydanym w Lipsku w 1888 r. Nowele pisane są w *jazycziju* z dużym udziałem żywego języka ruskiego. Świadczą o dużym talencie pisarskim autora. Przetłumaczone były też na język niemiecki i włoski. W tłumaczeniu na język włoski pojawiło się również opowiadanie Polańskiego *Молдаванка [Moldaveska]* („Rivista Contemporanea” 1888, nr 5 [Florencja]). Natomiast na język czeski przetłumaczona była pierwsza nowela P. Polańskiego *Карпатскій гончар*. Sam Polańskij przetumaczył na galicyjsko-ruskie „jazyczije” *Слово о пулку Игоря (Повѣсть о Полку Игоревѣм. Переспѣваль Петро Полянскій, Львовъ 1903)*. Tłumaczył też z języka agielskiego (m. in. z Byrona i Szekspira), z języka czeskiego, chorwackiego, serbskiego. Przekłady, swe nieliczne wiersze oraz pewne działy w redagowanym przez siebie dwutygodniku „Новый Галичанинъ” publikował autor pod pseudonimem Фавстина Галичанка. W swym czasopiśmie opublikował Petro Polańskij (kryptonim П. П.) szereg opowiadań, nowel: *Балканская кровь* (1889, nr 17), *Мольдавеска* (1889, nr 1-3), *Красный Сарафанъ* (1890, nr 17), wspomnienia *Волны Дуная* (1889, nr 1, 2), artykuły biograficzne *Болгарская ода до Юрія Венелина* (1889, nr 21), *Др Исидор Шараневичъ* (1889, nr 18-23), *Байронъ* (1889, 23), *Исидор Лозинскій* (1889, nr 16, 17), *Вук Катрадѣичъ* (1891, nr 3), szkice popularno-naukowe *Исторія народногo театру* (1889, nr 1-6, 11-17), *Первыи нѣмецкіи переводы нашихъ народныхъ писень* (1889, nr 7-8), *Руины старинной церкви св. Благовѣщенія на Подгородью пѣдъ Галичемъ* (1889, nr 20), *Циганская жизнь и поезія* (1890, nr 9, 10). Przy redakcji dwutygodnika wydawał też serię książkową: „Библиотека Нового Галичанина”, w której wyszedł m. in. *Сборникъ литературно-гумористичный* (Lwów 1889), popularne studium P. Polańskiego *Церковъ и приходъ св. Варвары въ Вѣдни* (Lwów 1891) jego powieść *Мѣсть Роксоляны* (Lwów 1891), przetłumaczona na język czeski (*Pomsta Roxolany*, „Moravska Orlice”, Berno 1892 lub 1893). Polańskij zabierał także głos w dyskusji na tematy językowe, publikując rozprawę polemiczną *Вопросъ о фонетицѣ* (Lwów

1892) oraz artykuł *Maloruske a česke u [ǫ] misto y [ы]*, „Listy filologicke” XX, Praha, 1893, s. 324-327.

Literatura: *Схиматисмъ всего клира руско-кафоліческого Спархіи Перемыскои на годъ отъ рожд. Хр. 1882*, Перемышль 1882, s. 299; *Схиматисмъ клира... Спархіи Перемыскои...*, Перемышль 1886, s. 338; *Ibidem* 1887, s. 287; *Ibidem* 1888, s. 244; *Ibidem* 1889, s. 238; О. І. Д е й, *Словник українських псевдонімів...*, s. 519; В. Р. В а в р и к, *Краткий очерк...*, s. 53; М. Д з в і н к а, *Література...*, s. 405. *Енциклопедія Українознавства*, t. 6, s. 2229.

Sembratowycz Josyf - urodził się 8. listopada 1821 r. w Krynicy jako syn duchownego greckokatolickiego. Gimnazjum niższe kończył w Nowym Sączu, gimnazjum wyższe w Przemyślu. W latach 1841-1845 studiował teologię na uniwersytecie w Wiedniu. Święcenia kapłańskie przyjął w 1845 r., obejmując zaraz potem funkcję prefekta w przemyskim seminarium duchownym. W latach 1846-1850 kontynuował studia w Wiedniu, gdzie w 1850 r. otrzymał tytuł doktora. W roku akad. 1850/51 objął katedrę Nowego Testamentu i języka greckiego na Uniwersytecie Lwowskim, pełniąc jednocześnie obowiązki prefekta tamtejszego seminarium greckokatolickiego. W 1852 r. wyjechał do Wiednia, gdzie przebywał do 1859 r. w charakterze najpierw prefekta, a potem wicerektora greckokatolickiego seminarium centralnego. W latach 1859-1865 pełnił funkcje profesora w uprzednio zajmowanej katedrze na Uniwersytecie Lwowskim. Po otrzymaniu sakry biskupiej w 1865 r. wyjechał do Rzymu, by objąć funkcję tytularnego biskupa Nazjanzu i ordynariusza dla rytu greckiego w Stolicy Apostolskiej, a także doradcy w Kongregacji Rozszerzania Wiary. W 1867 r. został administratorem greckokatolickiej diecezji przemyskiej, a w 1870 r. Josyf Sembratowycz został mianowany metropolitą lwowskim. Z racji swej godności kościelnej został posłem do sejmiku galicyjskiego. Był też członkiem austriackiej Izby Panów i tajnym radcą cesarskim.

Będąc człowiekiem „nauki, postu i modlitwy” nie umiał Sembratowycz być dyplomata i pogodzić sprzecznych politycznych interesów różnych opcji narodowych, partii politycznych, kół rządowych, kościelnych i innych ugrupowań, wobec jakich został postawiony z racji swego wysokiego stanowiska kościelnego. Zaplątany w szereg intryg, oskarżany o popieranie rusofilstwa i „schizmy”, pod ciężarem stawianych mu zarzutów, został zmuszony do zrzeczenia się godności metropolity lwowskiego i opuszczenia Lwowa. W 1882 r. papież przyjął rezygnację Sembratowycza mianując go tytularnym arcybiskupem teodozjopolitańskim. Od 1882 r. aż do śmierci Sembratowycz przebywał w Rzymie. Z okazji 30-tej rocznicy sakry biskupiej przybyła do niego specjalna deputacja z Galicji i z Krynicy z gratulacjami. Były metropolita hojnie wspomógł założenie Ruskiej Bursy w Nowym Sączu.

Dorobek pisarski Josyfa Sembratowycza nie jest zbyt bogaty. Doktorat otrzymał na podstawie dysertacji *De justificatione secundum doctrinam s. apostoli Pauli* (Wiedeń 1850). Wydał kilka listów pasterskich (*О високомъ достоїнствѣ чоловіка* [1874], *О єдности Церкви и о приматѣ св. Петра* [1875], *О катехізації* [1876], *О виборахъ до парламенту* [1879] i inne). Znane są też jego kazania zamieszczone w „Ruskim Sionie”.

Josyf Sembratowycz zmarł 23. października 1900 roku w Rzymie. W 1902 r. na zachodniej Łemkowszczyźnie zbierano fundusz w celu sprowadzenia jego szczątków do Krynicy. Zamierzenia tego nie udało się jednak zrealizować. Ciało, pierwotnie pochowane na cmentarzu Campo Verano w grobowcu Kongregacji Rozszerzania Wiary, w 1973 r. zostało przeniesione do nowo wybudowanego greckokatolickiego soboru św. Sofii w Rzymie.

Literatura: *Альманах українських богословів*, Львів 1934, s. 128-129; Т. К у р и л л о, *Короткий...*, s. 16-17; і д е м, *Лемкы – князями Церкви...*, s. 60-63; И. Ф. Л е м к и н, *История...*, s. 241; П. Т р о х а н о в с к і й, *Великий забытий*, „Бесіда”, R. 1991, nr 3-4, s. 3-4; W. L e n c y k, I. N a z a r k o, *Sembratowycz Josyf* [w:] *Encyklopedia of Ukraine...*, t. IV, s. 583-584; *Енциклопедія Українознавства...*t. 7, s. 2747; A. A. Z i ę b a, *Sembratowicz Józef*, „Polski Słownik Biograficzny” t. XXXVI, s. 207-212;

Sembratowycz Sylwester - (bratanek Josyfa Sembratowycza) urodził się 3. listopada 1836 r. w Desznicy w obwodzie jasielskim w rodzinie greckokatolickiego duchownego. Do gimnazjum uczęszczał w Przemyślu, Lwowie i Wiedniu. Po trzech latach gimnazjum w 1853 r. wstąpił do greckiego kolegium św. Atanazego w Rzymie. W latach 1856-1860 studiował filozofię i teologię w Collegium Urbanianum przy Kongregacji Rozpowszechniania Wiary. W 1865 r. przyjął święcenia kapłańskie, wkrótce potem uzyskał doktorat z teologii. Po powrocie do Galicji był krótko wikariuszem we Florynce i Tyliczu, potem został przeniesiony do archidiecezji lwowskiej. Tam pełnił funkcje kapelana, katechety, prefekta seminarium duchownego. Od 1864 r. był suplentem, a od 1867 r. profesorem zwyczajnym dogmatyki specjalnej i docentem teologii fundamentalnej. W 1880 r. ustąpił z katedry. W 1878 r. papież nadał mu godność tytularnego biskupa Juliopolis. Po rezygnacji stryja, Sylwester Sembratowycz został mianowany administratorem archidiecezji. W 1885 r. otrzymał nominację na metropolitę lwowskiego.

S. Sembratowycz był zaangażowany w działalność polityczną. Od r. 1882 był posłem wirylistą do Sejmu Krajowego i jego wicemarszałkiem (1883-1897) oraz członkiem austriackiej Izby Panów. W 1890 r. otrzymał od cesarza tytuł rzeczywistego radcy tajnego, w 1892 r. order Żelaznej Korony. Założył własną partię polityczną. Próbował pozyskać względy różnych ugrupowań politycznych i narodowych. W 1891 r. zwołał synod prowincjonalny, na którym m. in. bezskutecznie usiłował zaprowadzić celibat wśród duchowieństwa greckokatolickiego. W 1895 r. otrzymał godność kardynalską. W 1897 r. uzyskał wyodrębnienie z kolegium greckiego w Rzymie osobnej instytucji dla Rusinów - Collegium Ruthenum. Jego zasługi dla Kościoła greckokatolickiego oraz życia społeczno-kulturalnego Rusinów w Galicji były bardzo duże. Zachował żywy sentyment do stron rodzinnych (odnowił i uposażył cerkiew w Desznicy). Nigdy nie wyzbył się wymowy łemkowskiej.

Działalność literacka S. Sembratowycza koncentrowała się na redagowaniu czasopisma „Рускій Сіонъ” w latach 1871-1879 oraz zamieszczaniu w nim stałych cykli porad duszpasterskich i niewielkich rozpraw teologiczno-pastoralnych. Opublikował też pracę naukową *Розсудженіє и опроверженіє статьи помѣщеної в часописѣ „Слово” (...)* *под заглавіємъ „Сходство і рѣжніци ученія православної и римской Церквей, списаної православнымъ архиепископомъ Киръ Антонимъ”* (Lwów 1869). Współredagował *Изборникъ благопотребныхъ церковныхъ чинѣвъ и службъ*. Wystosował kilka posłań pasterskich. Znane są jego utwory okolicznościowo-panegiryczne *Стихъ въ память торжества Св. Кирила и Методія праженованого въ Римѣ 5. липця 1881 года, посвященный Галицкою Русью* (Lwów 1881), *Стихи и кантата въ честь епископского юбилея Его Святости Папы Льва XIII* (Lwów 1893).

Sylwester Sembratowycz zmarł 4. sierpnia 1898 r. we Lwowie, pochowany jest w tamtejszej Katedrze św. Jura.

Literatura: С. М а т к о в с ь к и й, *Три синодальні...*; Т. К у р и л л о, *Короткій...*, s. 18-19; I d e m, *Лемкы – князями...*, s. 63-64; Й. Ф. Л е м к и н, *История...*, s. 242; W. L e n c y k, I. N a z a r k o, *Sembratowych Sylwester* [w:] *Encyklopedia of Ukraine...*, t. IV, s. 583; *Енциклопедія Українознавства...*t. 7, s. 2747; A. A. Z i ę b a, *Sembratowicz Sylwester*, „Polski Słownik Biograficzny” t. XXXVI, s. 212-217.

Szczawyński Władimir - urodził się w 1853 r. w Klimkówce koło Gorlic w rodzinie duchownego greckokatolickiego. Studiował medycynę w Wiedniu. Nie podjął jednak pracy lekarza. Osiadłszy na stałe w Wiedniu pracował głównie jako dziennikarz. Był stałym korespondentem wielu czasopism rosyjskich i wschodniogalicyskich (ruskich). Uchodził za jednego z najbardziej aktywnych i znanych członków ruskiej społeczności w Wiedniu. Angażował się w liczne akcje i manifestacje polityczne, wygłaszał odczyty propagandowe na wiecach i zgromadzeniach społeczności ruskiej. Pod wpływem wyznawanej idei słowianofilstwa brał dobrowolnie udział w wojnie serbsko-tureckiej. Wiele podróżował,

prowadząc przy tej okazji regularne zapiski, publikowane w czasopismach. Swe eseje, reportaże, wspomnienia, felietony podpisywał najczęściej kryptonimem „В. О. Щ” lub “во”. Pomimo przebywania w odległym Wiedniu i aktywnego życia zawodowo-towarzyskiego, utrzymywał stały kontakt z Łemkowszczyzną, przyjeżdżając tu zazwyczaj na wakacje. Swym związkom z ziemią ojczystą dał wyraz w eseju *Туга за родинным селом* („Календарь Иллюстр. Общ. им. М. Качковского на годъ 1889). Z dorobku publicystyczno-pisarskiego Szczawuńskiego najbardziej znane są jego wspomnienia *Изъ записокъ сербского военного врача во время послѣдней войны* (“Слово” 1877 nr 33-37), podróże *По сѣверной Италиі. Изъ записокъ галицко-русского туриста* (Червоная Русь 1889, nr 207-209, 211) eseje *О начале просвѣщенія* (“Слово” 1875 nr 60-61), *О крепачствѣ или хлопствѣ* (“Слово” 1877 nr 67-68), *Жизнь въ природѣ* (“Слово” 1879 nr 78), korespondencje *Изъ Ниццы [Выборы въ Франціи. Сезонъ въ Ниццѣ]*, (Червоная Русь 1889, nr 206), reportaże *Изъ парижской выставки*, (Червоная Русь 1889, nr 219, 220, 224, 227, 233, 248-251). Wydał też popularną geografіę dla ruskiego ludu *Описание земли или Географія* (Lwów 1887).

Władimir Szczawuńskij zmarł 4. listopada 1913 r. w Wiedniu, gdzie został pochowany.

Literatura: *Владиміръ Осиповичъ Щавинскій*, “Лемко” R: 1913, s. 1; Т. Курилло, *Короткый...*, s. 26; И. Ф. Лемкин, *История...*, s. 256.

Torońskij Aleksij - urodził się w 1838 r. we wsi Zawadka w powiecie sanockim jako syn duchownego greckokatolickiego. W 1862 r. przyjął święcenia kapłańskie. Przez wiele lat pracował jako katecheta, najpierw w gimnazjum w Drohobyczu, później w gimnazjum akademickim we Lwowie. Był długoletnim współredaktorem dwutygodnika „Рускій Сіонь”, gdzie pojawiło się wiele jego artykułów teologicznych, artykułów z zakresu historii i organizacji Kościoła greckokatolickiego w Galicji, kazań i powiastek moralizatorskich. Był pisarzem płodnym. Jako jeden z pierwszych Łemków napisał gruntowny szkic etnograficzny *Русины-Лемки*, opublikowany w albumowym wydaniu pisma „Зоря Галицкая” (Lwów 1860). Z jego utworów beletrystycznych do ciekawszych należy *Ганиця. Повѣсть з життя Подбескыдского народа (Лемковъ)* opublikowana w czasopiśmie „Галичанинъ” w 1862 r., *Черниця* („Слово” 1864 nr 80-85), *Дубовый крестъ* („Рускій Сіонь” 1880 nr 1-10). Pisał też eseje, publikowane najczęściej w czasopiśmie „Дѣло” *Лужицко-сербскій народъ* (“Дѣло” 1888 nr 153), *Споры о правопись у Русинѣвъ и у Румунѣвъ* (“Дѣло” 1888 nr 235-239) *Наверненье Словенъ* (“Рускій Сіонь” 1872 nr 18, 21). Był autorem katechizmów i czytanek szkolnych *Руска Читанка для высшей гимназіи* (Lwów 1868), *Большій християньско-католицкій катехисм для школ народних* (Lwów 1891), *Християньско-католицка догматика фундаментальна і апольогетика для учеників висших клас гимназіальних* (Lwów 1893), *Исторія біблійна Нового Завіта для гр. К. молодежи середних шкіл* (Lwów 1901). Angażował się w liczne akcje społeczno-oświatowe.

Aleksij Torońskij zmarł w 1899 r.

Literatura: Т. Курилло, *Короткый...*, s. 19; И. Ф. Лемкин, *История...*, s. 248-248; М. Дзвінка, *Литература...*, s. 398; А. Середницький, *Лемківські літератори...*, s. 10; *Encyclopedia of Ukraine...*, t. V, s. 242; І. Красовський, *Лемківщина в літературі...*, s. 41; О. Дуць – Файфер, *Алексій Тороньскій*, “Лемківскій Календар 1998”, Крениця – Лігниця 1998, s. 62-66.